

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXXXIX. Quicumque est causa efficax injustæ damnificationis, ad
eam positivè cooperando, tenetur ad restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

non amoveat, dum potest; necnon in eo qui per inadvertentiam, vel errorem inculpatus, dedit alteri venenum, qui si non faciat quod potest, ne sequatur nocumentum, dum errorem agnoscit, ipsi imputabitur, tamquam causæ formaliter injustæ.

1321 Si tamen causam illam tollere jam non possit, quia auditores, apud quos famam proximi læsit, ipsi se retractanti credere nolunt, habere debet firmum propositum impofterum faciendi quicquid poterit ad famam ipsi restituendam, vel certe ad impetrandam à persona læsæ injuriæ & damni compensationem, ipsi offerendo, & præstando (si requirat) compensationem in pecunia, vel aliis rebus, juxta regulam S. Thomæ q. 62. a. 2. ad 2. *Cum aliquis prodat crimen alterius contra ordinem debitum, tenetur ad compensationem famæ, quantum potest. .. vel si non possit famam restituere, debet ei aliter compensare, sicut & in aliis dictum est, utriusque ad 1. ubi sic: Quando id quod ablatum est, non est restituibile per aliquid æquale, debet fieri recompensatio, qualis possibilis est, puta cum aliquis alicui abstulit memoriam, debet ei recompensare vel in pecunia, vel in aliquo honore, considerata conditione utriusque personæ, secundum arbitrium boni viri.* Si contingat ergo filiam aliquam pauperem, aliàs cattam, casu aliquo infortunato & extraordinario lapsam esse in impudicitiam, de eaque per detractionem manere enormiter diffamata; detractor, si dives sit, videtur obligandus ad hoc ut (mediante compositione) pecuniis, juxta prudentum arbitrium, modo sibi possibili compenset damnum, quod isti filię intulit, licet ad æqualitatem fortè non possit. Enimverò Deo pro injuria per peccatum mortale irrogata, satisfacere non possumus per aliquid æquale; ab omni tamen satisfactione non ideo exempti sumus.

CAPUT CXXXVIII.

Causa excusantis à restitutione famæ.

1322 **P**Lurimas refert Diana p. 11. tr. 6. resol. 57. Legitimæ causæ colligi debent ex conditionibus requisitis ad hoc ut lex restitutionis obliget. Quarum

Prima est, quòd sit possibilis, nec nimium difficilis; qualis est dum restitutio fieri non potest absque dispendio longè majori.

Secunda, quòd sit utilis, id est cum spe profectus; quæ proinde cessante, cessat restitutionis obligatio. Quia cessante fine, cessat lex. Quo ex capite detractor excusatur, dum alià viâ crimen justè, v. g. per sententiam Judicis, publicum evasit.

Tertia, quòd infamia reipsa subsequuta sit. Unde si crimen præviè notum erat, vel auditores detractori non adhibuerunt fidem, sed ipsum repulerunt, non est obligatio restituendi.

Quarta, quòd infamia per detractionem causata, adhuc perseveret: si enim oblivione deleta sit, vel infamatus aliunde famam suam recuperaverit, obligatio cessat, nisi infamatus intermedio tempore, ratione diffamationis passus fuerit aliud damnum: tunc enim pro illo detractor satisfacere debet.

Quinta, quòd infamatus velit sibi famam restituere. Quòd velè tamdiu præsumitur, quamdiu de restitutionis condonatione non constat. Unius tamen particularis condonatio non sufficit, dum infamia in alios etiam redundat: quo casu unus particularis condonare non potest restitutionis obligationem, absque aliorum consensu: quia de aliorum fama disponere non potest.

Sextam causam nonnulli adferunt, justam scilicet compensationem, ut si prior detraxeris famæ alterius, & ille postea tantumdem tua. Ita Lessius, Bonacina, Malderus, Sylvius, &c. aientes, tunc te non teneri famam alteri restituere, nisi alter vicissim tibi paratus sit restituere. Verum eam causam non admittit noster Urbanus ab Ascensione, nec certè facile est admittenda. 1º. quia non licet detractionem detractione ulcisci. 2º. videndum, an ex parte læsæ famæ, vel damni ex læsione illa secuti, utrumque sit æqualitas: non enim licet minorem detractionem graviore repellere, multò minus falsum crimen ei imponere, qui verum crimen occultum alterius revelavit. 3º. dum alter alteri falsi criminis impositione detraxit, quisque tenetur ad retractationem: utpote sine qua non tollitur damnum. Unde hic eadem non est ratio, sicut in compensationibus pecuniariis: quia ex hoc quòd tu me dixers fornicatum, non recuperas famam amissam per hoc quòd te prius dixerim esse furem. 4º. injuriam injuriâ repellere non est Christianum, imò Christianismi regulis contrarium: utpote exigentibus non malum pro malo reddere, sed pro malo illato satisfacere, de eoque displicere, se cum injuriante reconciliare, ipsumque benevolò affectu serè excipere. Propterea Confessarius facilis esse non debet in excusandis à restitutione detractoribus, eo mutux detractionis pretextu; sed ipsos efficaciter inducere ad retractandum quòd malè de proximo dixerunt, serioque dolendum de offenso per detractionem proximo, deque dato aliis scandalo.

CAPUT CXXXIX.

Quicumque est causa efficax injustæ damnificationis, ad eam passivè cooperando, tenetur ad restitutionem.

ITa S. Thomas q. 62. a. 7. ubi sic: *Discendum quòd ad restitutionem tenetur aliquis, non solum ratione rei alienæ, quam accipit, sed etiam ratione injuriosæ acceptionis. Et ideo quicumque est causa (efficax, ut postea patebit) injustæ acceptionis, tenetur ad restitu-*

tionem. Quod quidem contingit dupliciter, directè scilicet, & indirectè. Directè quidem, quando inducit aliquis alium ad accipiendum. Et hoc iterum tripliciter: primo movendo ad ipsam accipiendam, quod fit præcipiendo, consulendo, consentiendo expressè, & laudando aliquem tamquam strenuum, de hoc quod aliena accipit. Alio modo ex parte accipientis: quia scilicet eum recepat, vel qualitercumque ei auxilium fert. Tercia modo ex parte rei accepta: quia scilicet participes est furti, vel rapina, vel quasi socius malefactorum.

1325 Indirectè vero, quandocumque non impedit, cum possit & debeat impedire, vel quia subtrahit præceptum, seu consilium, impediens furtum vel rapinam; vel quia subtrahit suum auxilium, cum possit obistere; vel quia occultat post factum. Quæ hæc verbis comprehenduntur:

Justus, consilium, consensus, palpo, recursus, Participans, minus, non oblians, non manifestans.

1326 Sciendum tamen quod quinque præmissorum semper obligant ad restitutionem. Primo justus: quia ille qui jubet, est principaliter movens: unde ipse principaliter tenetur ad restituendum. Secundo consensus: in eo scilicet sine quo rapina fieri non potest. Tertio recursus: quia scilicet aliquis est receptor latrocinii, & eis patrocinium prestat. Quarto participatio: quando scilicet aliquis participat in crimine latrocinii, & in præda. Quinto tenetur ille qui non obstat, cum obstat (ex officio) teneatur, sicut Principes, qui tenentur custodire justitiam in terra, si per eorum desolatum latrones increpant, ad restitutionem tenentur: quia reditus quos habent, sunt quasi stipendia ad hoc constituta, ut justitiam conservent in terra.

1327 In aliis autem casibus enumeratis non semper obligatur aliquis ad restituendum. Non enim semper consilium, vel adulatorio, vel aliquid ejusmodi, est efficax causa rapinae. Unde tunc solum tenetur consiliarius, aut palpo, id est adulator, ad restitutionem, quando probabiliter estimari potest, quod ex ejusmodi causis fuerit iniusta acceptio subsequenda. Quia solum tunc est causa efficax damnificationis iniusta.

1328 Igitur juxta sanctum Doctorem non omnis, qui ad injustam cooperatur damnificationem, tenetur ad restitutionem; sed ille solum, qui sua cooperatione efficax est causa damni, vel probabiliter estimari potest talis. Certum proinde est, juxta sanctum Doctorem, quod cooperantes, sive jubendo, sive consentiendo, sive non obstando, non tenentur ad restituendum, si eorum justus, consensus, &c. non fuerit causa efficax damni, id est si ex eorum jussione, consensu, &c. factum non fuerit damnum, vel quia nullum damnum secutum est, vel saltem non ex vi jussionis, consensus, &c. sed aliunde secutum est. Unde fieri potest, quod quis fieri jusserit homicidium v. g. & secutum fuerit

homicidium; sed sic ut justus nullo modo moverit homicidam ad occisionem: & tunc non tenetur ad restitutionem, tamen qui jubet, præsertim subdito, esse soleat author & causa efficax malefactorum; & ideo quinque ex cooperantibus à S. Thoma dicuntur ad eam semper obligari, communiter utriusque loquendo.

Siquis roget, an cooperantes ad injustam damnificationem, esse debeant causa sine qua non, ut censeantur causa efficax damni; adeoque teneantur ad restitutionem? Richardus, Sylvester, Adrianus, Navarrus, affirmativè quidem respondent; sed Cajetanus q. 62. a. 7. dicit, quod, *salva horum reverentia, valde isti errant.* Et reverè opinio ipsorum non videtur, ut sonat, posse sustineri. 1º. quia ut quispiam sit causa efficax damni, adeoque restitutioni obnoxius, sufficit quod absolutè influat in damnificationem injustam, esto alius idem damnum illaturus fuisset, casu quo in illud ipse absolutè non influxisset.

2º. qui sic consilio suo ad furtum v. g. concurrat, ut ad illud committendum alterum verè permoverit, verè est causa efficax furti, etsi absque ipsius consilio res equidem furto sublata fuisset: siquidem, eo non obstante, verè causam damni dedit; quemadmodum si Titius ignem applicet, ut exurat domum proximi, verè est causa illius combustionis, damni que secuti, tamen non defuturus erat alius, qui pari iniustitiâ domum equidem incendisset. Similiter verè est causa mortis Sempronii, qui illum occidit; quamvis alius latro ipsum alioqui occidisset.

3º. si domino multis famulis præcipiente ut occidant Petrum, singulis ad hoc paratis, ac sufficientibus ad id exequendum, unus solus exequatur, sine dubio est causa efficax damni vitæ, nec magis excusatur à restitutionis obligatione, quam à pcena mortis, quamvis ipso non occidente, alii absque ipso occidissent.

4º. executor occidendo, spoliando, &c. causa est efficax damni, quamvis absque ipso alii id fecissent: similiter ergo cooperatur, &c.

5º. dum ex duobus ignibus A. & B. stuppæ propinquas, A. stuppam comburit, non ideo esse definit causa efficax istius combustionis, quia absque ipso B. equidem combussisset: ergo similiter, &c.

6º. alias sequeretur quod prædo, alios præveniens in rapienda præda, non teneretur ad restitutionem, dum sciret alios equidem id facturos, si non faceret ipse. At sicut alios ipse prævenit in rapina, prævenit & in restitutionis obligatione.

Objeies 1º. S. Thomas in 4. dist. 15. q. 1. a. 5. solum obligat consulentem, quando probabiliter credit, quod consilium fuit efficax, & quod alias iniusta ablatio commissa non fuisset. Similiter §. 1.ºe Instit.

de obligat. ex delicto, & cap. *nuper* de sent. excomm. aliisque juribus relatis à Covarruvia in reg. *peccatum* p. 2. §. 12. n. 1. consulens solum dicitur obligatus, dum constat fuisse causam sine qua non.

Respondeo argumentum istud esse ab autoritate negata: quamvis enim ibi sanctus Doctor dicat consulentem teneri, quando *aliàs injusta ablatio commissã non fuisset*, non dicit tunc solum teneri, vel aliàs non teneri. Imò 2. 2. q. 62. a. 7. ad hoc ut teneatur, solum requirit quòd ex vi consilii ipsius injusta acceptio fuerit subsecuta, quòd esse potest, etiamsi absque consilio ipsius adhuc subsecuta fuisset.

§ 333 Similiter jura citata non dicunt, quòd consulens in foro conscientie ad restitutionem non teneatur, quando damnum aliàs illatum fuisset; sed solum quòd non teneatur ad pœnam furti in foro externo.

§ 334 Objicies 2°. licet mandatum, consilium, &c. tunc sit causa actionis quã injuriôsã; non est causa illius quã damnôsã: eò quòd dominus rei supponatur damnum equidem aliunde passurus.

Respondeo, sicut mandatum, consilium, &c. esse non definit causa actionis quã injuriôsã, ex eo quòd dominus supponatur injuriam equidem aliunde passurus; ita nec esse definit causa actionis quã damnôsã, &c.

§ 335 Objicies 3°. ad damnum nihil refert, quòd ex vi istius vel illius actionis sequatur, vel quòd inferatur à Petro vel à Paulo: hoc enim domini parum interest, dum equidem ipse damnificatur.

Respondeo, licet hoc nihil referat ad damnum, refert tamen ad causam habentem respondere de damno; prout de eo respondere habet, quisquis suã vel actione, vel cooperatione, verè realiter influxit in damnum. Unde à restitutione non ideò excusatur Titius, quòd eodem tempore & loco equidem furaturus erat Cajus, ut omnes fatentur.

§ 336 Collige 1°. quòd ad dignoscendum, an cooperator sit causa efficax damni, respiciendum non sit ad hanc negativam, an sine ipso damnum illatum non fuisset; sed ad affirmativam istam, an cooperatio ipsius physice vel moraliter influxerit in actionem damnificativam, sive an actio damnificativa physice vel moraliter procedat ex vi cooperationis ipsius. Causa namque efficax non est causa sine qua non, nec definitur solet per negationem, sed per affirmationem, hoc vel simili modo: Causa efficax est illa, quæ per suam actionem influit esse in aliud, sive per cujus actionem effectus physice vel moraliter accipit esse. Ad quòd necesse non est quòd effectus sine ipsa non acciperet esse: quandoquidem ejusdem effectus plures esse queant causæ totales, diversis saltem instantibus; imò idem actus

virtutis vel vitii, simul elici queant ex duobus motivis totalibus, prout docent Suarez, & alii passim.

Accedit quòd eo ipso, omnique alio practico, quispiam esse intelligitur causa efficax alicujus effectus, quo effectus iste intelligitur habere esse ex vi actionis, vel cooperationis ipsius. Igitur eo ipso, omnique alio practico, quis intelligitur esse causa efficax damni, quo actio damnificativa intelligitur esse ex vi ipsius.

Collige 2°. quòd sicut ad hoc ut cooperator esse censeatur causa efficax damni quoad substantiam, necesse non est quòd sit causa sine qua non illius quoad substantiam; ita ut sit causa efficax damni quoad modum, necesse non est quòd sit causa sine qua non illius quoad modum. Est enim par ratio. Quamvis igitur executor absque tua vel etiam simili cooperatione, eodem modo, si ve æquè citò, & æquè animosè homicidium vel furtum executus fuisset; si tamen cooperatione tuã, v. g. mandato, vel consilio verè motus fuerit ad damnum tali modo inferendum, mandatum tuum, vel consilium verè est causa efficax damni, etiam quoad modum.

Collige 3°. quòd dum aliqui sic ad damnificandum cooperantur, ut cooperatio ipsorum, v. g. mandatum, vel consilium, hic & nunc nullo modo moveat executores, ad nihil teneantur: quia nullo modo sunt causa efficax damni. Quòd si eorum cooperatio moveat ad partem damni, non ad totum; tenentur ad partem, non ad totum. Quia sunt causa efficax partis, non totius. Si denique nec moveant ad partem damni quoad substantiam, nec ad totum; moveant tamen ad aliquem modum, aut circumstantiam damni, v. g. ut citius, vel atrocius fiat; tenentur quantum damnificato interest, damnum tam citò, vel tam atrociter, &c. non esse illatum: unusquisque enim tenetur pro ratione damni efficaciter illati. Ergo si circumstantia damni est damnosa proximo, quisquis causa est efficax istius circumstantie damnosæ.

CAPUT CXL.

Cooperantes negativè, videlicet mutus, non obstant, non manifestans, ad restitutionem non tenentur, nisi dum proximo damnum non impediunt, dum absque notabili suo periculo, vel damno, impedire possunt, & ad id ex justitia tenentur, non ex sola charitate.

Ita Navarrus c. 17. n. 18. & Doctores ¹³³⁷ communiter, contra Cajetanum verbo *restitutio* cap. 1. n. 7. dicentem, regulariter quidem solos eos teneri, quibus ex officio incumbit loqui, obstarè, vel manifestare; urgente tamen necessitate, teneri omnes, qui possunt absque suo damno & periculo, in